

Solrød Lokalhistoriske Forening

c/o Jørgen Christiansen
Østre Grænsevej 20
2680 Solrød Strand

Solrød Lokalhistoriske Forenings hjemmeside: www.solofo.dk

NR. 2 Juni 2014

Solrød Kommune Lokalarkivs hjemmeside: www.solrødarkiv.dk

Solrød Lokalhistoriske Arkiv

56 18 19 55

Solrød Aktivitets- og Frivillighedscenter, Solrød Center 85,
2680 Solrød Strand. Åbningstid torsdag kl. 16-18

Bestyrelse:

Formand	Jørgen Christiansen	56 14 66 74
Næstformand	Bo Olsson	29842860
Sekretær	Else Haugaard-Hansen	56 16 84 11
Kasserer	Lis Hansen	56 16 93 77
Best.medlem	Kirsten Kurland	21423653
Arkæologiske gruppe:	Kjeld Ejdorf	56 14 14 87
(Kontakt til Køge Museum)		

Årskontingent: 100 kr. for enkeltpersoner
125 for husstand, forening eller organisation

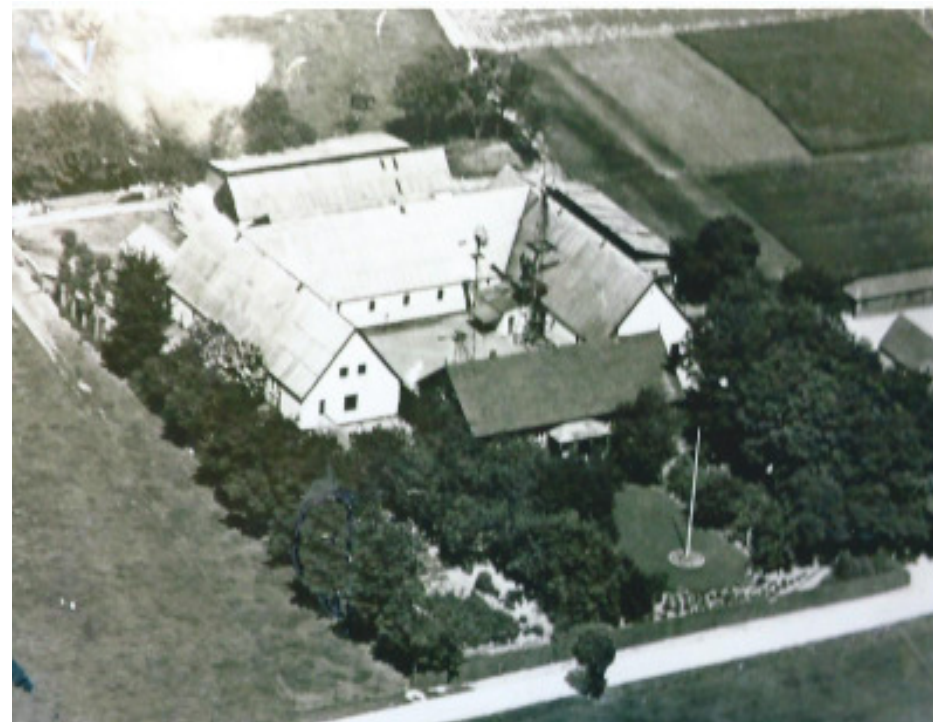
Betaling af kontingent med girokort +01 - 509-9978,
ved netbank, eller kontakt foreningens kasserer:
Lis Hansen, tlf. 56 16 93 77

E-Mail adresser fra medlemmerne til bestyrelsen

Foreningen udgiver hvert år 4 blade, hvor vi bringer forskellige oplysninger.
Hvis der er en ekstra besked mellem to blade, så ville det være dejligt med jeres
e-mail adresse, så vi fremover kan bruge den, når det er nødvendigt.
Send venligst jeres adresse til: Jørgen Christiansen: joergenc@gmail.com

Redaktion Bo Olsson

Eftertryk tilladt forudsat tydelig kildeangivelse
Tryk af medlemsblad: JT-gruppen a/s, Greve landsby
Antal tryk: 275
ISSN: 1397 - 6397

At være barn på "Malesgård" – en mosaik af minder

Billeder fra Østergården i Havdrup i forbindelse med
artiklen i sidste nr.

Formandens hjørne

At være barn på ”Malesgård” – en mosaik af minder.

Af Bodil Bjerregaard

De stod der og hældede lidt til siden, mod øst, langs hele Åsvej fra Jersie by til Tåstruplandevejen – landevejspoplerne. De havde et vældigt ”hoved med strittende hår”, som var dannet efter mange styninger. Jeg stod nederst ved stigen, som lænede sig mod stammen og kiggede op mod min mor, der stod øverst oppe og fyldte kompostjord i en spand fra hulningen i træet. Det var god plantejord til alle de lyserøde pelargonier på verandaen. Der står endnu en poppel tilbage ved Åsvej og får en til at tænke på H.C. Andersens ”Fyrtøjet”.

Jeg blev født en novemberdag på ”Malesgård” i 1941. Det var snestorm, så far måtte hente jordmoderen i Skensved med kane og hesteforspand og kanebjælder. Der går en historie om, at far ved en anden fødsel i byen væltede i grøften med kane og jordmoder! Kanebjælderne har jeg endnu.

”Malesgård” indbød til mange muligheder for leg, og der blev givet vide rammer for udfoldelse af fantasien for os fire søskende, Tut f. 1940, Bodil f. 1941, Bjarne f. 1943 og Elin f. 1950. Allerede i

mine tidlige barneår, da vi havde overvundet angsten for det mørke rum, legede vi meget på stuehusets loft. Det var et eldorado af en legeplads! Flere generationers efterladte ting som kister, skabe, servanter, kanesenge, tøj og husgeråd stod til vores rådighed i legen, som ofte var ”skjul”. Der var gode gemmesteder i hulrummet mellem taget og de tre værelser, og der var virkelig mørkt blandt alt skramlet. På loftet stod også den gamle rulle fyldt med store sten for at gøre den tung. Mor sagde, at det var den bedste rulle til linned og duge. Det blev rullet stramt op på rundstokke og lagt ind under kassen. Så trak man frem og tilbage i hver ende, og vi børn fik efter tur lov til at

Formandens Hjørne

Ja, så er generalforsamlingen for 2013 veloverstået, og med genvalg på alle pladser, naturligvis bortset fra Tommy Jacobsens, for Tommy havde valgt at tage, i hvert fald, en pause. Så ville Kirsten Kurland da heldigvis tage en tørn og det ville Iwan Jensen også, så velkommen til de to „nye“.

Kirsten har jo været suppleant før, og det fører mig egentlig også frem til det jeg gerne vil sige: Det gør ikke ondt, og det er ikke farligt at være i bestyrelsen eller være suppleant, og selv om vi måske ikke fører alle forslag ud i livet i samme år, hvor de er fremsat, vil vi også gerne have forslag til aktiviteter. Hvis vi ikke får nye medlemmer i bestyrelsen, indput fra medlemmer om aktiviteter, invitationer til børn eller venner og bekendte, om at komme med og høre, hvad foreningen byder på, så vil foreningen blive kedelig og sædvanlig. Det er der vel ingen af os der ønsker. Prøv at tænke på, om der ikke er noget I gerne vil høre om, høre på eller gerne se, så får vi en meget bedre forening. Når der så kommer nogle nye ansigter også, selv om de gamle bestemt ikke fejler noget, gør det ikke spor.

Ud over min sædvanlige opfordring til at sende mig jeres mail-adresser, vil jeg blot ønske jer en rigtig god sommer.

Vi ses måske på udflugten, og der er vist endnu et par ledige pladser og ellers vel mødt til Fritid i Solrød den 30. august eller til vort foredrag om Solrød Landsby, tirsdag den 2. september 2014 kl. 19.00 i Aktivitets- og Frivilligcentret.

God sommer

Jørgen Christiansen

Superbrugserne i Havdrup og Solrød har en ordning med foreninger, som kan tildeles plastikcoins efter kundernes ønsker.

Solrød Lokalhistoriske Forening var så heldig at komme med i ordningen, og formanden fik fra Havdrup Superbrugs overrakt en check på 3.005 kr. og fra Superbrugsen i Solrød en check på 2.100 kr. Et dejligt tilskud. Tak for det.

Pengene vil blive brugt til gavn for medlemmerne.

Det lille stråtækte hus med adressen Abildgaardsvej 6 bygget ca. 1864

J.W. Møller

Det blev opført i det den gang fuldstændig øde område af Jernens nordlige del, dvs. nuværende Solrød Strand. Huset kan derfor fejre sin 150 års „fødselsdag“.

Desværre ved vi ikke noget om husets historie i de første 50 år, men Realregistret vil nok kunne „fortælle“ om dets bygmester og beboerne i de første 50 år. Vi ved bare, at det i 1915 henlå som ruin. (foto)

Men i 1915/16 blev det solgt til en københavner, Carl Ludvig Dreyer, født i Svendborg i 1865. Han genopbyggede huset. (foto)

Så skal der også lige tilføjes, at han samtidigt købte grunden helt ned til Køge Bugt, hvor han senere opførte det lille „badehus“, kaldet Kahytten.

Abildgården blev så i mange år brugt som sommerhus for familien, der omfattede hustruen Gulla Dreyer f. Henrichsen og deres fire børn (foto??)

Han døde i 1936; hustruen beholdt huset til 1935, hvor hun solgte det til Fritze Marie Elisabeth Kornerup-Koch, født Zypten, hvis arving ejer det den dag i dag.

Vi må håbe, at dette søde lille hus kan få lov til at stå mange år endnu.

Men det kræver en forståelse for at bevare de gamle huse på Jernen ved Solrød Strand.

sidde ovenpå. Min morfar havde lavet, og havde patent på en sådan rulle, da han var møllebygger og snedker på Mors.

I 1898 blev ”Malesgård” flyttet ud fra Jersie landsby, som de fleste andre gårde, ud på jordene. Ofte skete dette efter en brand. ”Malesgård” var ikke brændt, og det var naturligvis grunden til de mange efterladte møbler på loftet. På den gamle grund i Jersie, Møllebakken 7, byggede man et nyt hus, ”Maleshus”, som aftægtsbolig.

Ejner og Beth Sørensen, min far og mor, blev gift d. 28. maj 1937 i Skodborg i Sønderjylland, hvor mine morforældre boede på ”Skovgård”, mors barndomshjem. Farfar Emil kørte alle til Skodborg i sin Pontiac 1928. Der blev holdt bryllupsgilde med brudekjole syet hos Aage Müller i Roskilde, myrter i sløret, tre brudepiger og hele familien samlet til fest i den store stue. Inden mor flyttede ind på gården i Jersie, var der blevet lavet en del om, så huset blev mere tidssvarende til den nye generation. Der blev ændret på nogle af rummene, og der blev stillet et stort jernkomfur op i køkkenet, som også fungerede som centralvarme til radiatorer i det meste af huset. Det gav samtidig varmt vand i hanerne. Kakkellovne blev taget ned. Den murede glasveranda afløste den gamle træveranda i 1943, og der blev tapetseret oven på de gamle, smukke, limfarvede vægge i italienske farver, som ”Maler Niels” havde lært om på en tur til Italien. Disse farver kom frem i dagens lys, da Hilmar og Helen Thomsen renoverede gården, efter de købte den i 1989. Jeg har gemt lidt af pudset med farverne! I den vestlige gavlen af stuehuset, mellem to gæsteværelser, var et lille rum uden vinduer. Det var koldt og mørkt, og blev kaldt ”syltekammeret”. Det var et ideelt sted at opbevare syltetøj. Men der lå meget andet spændende i syltekammeret. En del gamle billeder, gammelt tøj og julestadsen. Der stod også et gammelt skab, som jeg syntes var meget spændende, et ”pralskab”. Bag glasdøren var der buede hylder med små hakker, hvori man hængte det kønneste bestik. På hylderne stod en mængde nips, vaser, figurer m.v. Jeg var meget optaget af at se på og røre disse ting fra lang tid tilbage. Nederst i skabet var en skuffe, hvor der lå gamle telegrammer, festsange, avisudklip og en masse breve, bl.a. mors og fars kærestebreve. Jeg læste dem i smug, og de var så søde. Engang sagde mor, at hun havde brændt alle brevene, for dem ville hun have for sig selv. Jeg røbede ingenting. I dag har min søster Elin det gamle skab i sin spisestue.

I en lille mellemgang var der en dør ned til kælderen, hvor vi opbevarede æg, henkogte frugter, brød og rodfrugter. Hernede blev der også i farmors tid æltet spegepølse-dej i det store træfad. Henne i hjørnet var der et firkantet afløb, hvor der som regel stod vand, sort, uhyggeligt vand, som gav anledning til mange fantasier om dyr, der kom op af vandet.

Før ombygningen var der et lille kammer ved køkkenet. Her lå min oldemor Bodil meget syg nogle år, inden hun døde. Min far og faster har fortalt, at hun i disse år led rigtig meget ved sorgen over at have mistet 5 børn som små. Kun min farfar overlevede. For at kunne se ind til hende, uden at forstyrre, var der indsat et lille aflangt vindue i døren. Denne dør er stadig i huset.

Haven var for mig ”det bedste sted i verden”. Da gården blev bygget, blev haven anlagt som den tids gamle landbohaver med cirkelformede græsplæner med flagstang i midten, stenhøj, havegange, æblehave og køkkenhave. Omkring 1940 blev haven lagt om. Græsplænen blev rettet til og kantet med teglsten. Langs husets sydside lavede

man et højereliggende bed til buske, Poulsen-roser og Appeldorn-tulipaner, kantet med store marksten. Mellem to af stenene boede der i mange år en skrubbtudse, og vi børn havde den væmmelige ide at pirke til den med en pind, men alligevel blev den i sin hule. Foran bedet var der lagt trædesten, og det var min opgave, at klippe græsset langs kanterne. Tre af disse sten ligger i dag på familiegravstedet i Jersie. På græsplænen stod et Stribling-æbletræ, det saftigste og mest smagfulde af alle æbler! Hver morgen i æbletiden gik far som det første ud for at spise et æble eller flere! Og mor hentede Striblinger, som hun puttete morgenduggede i vores skoletasker. Jeg har aldrig siden smagt så dejligt et æble. Så var der gråpæretre. Det blev plantet o. 1899 i den gamle have, og det gav spandevist af pærer, og mange kom og hentede dem, da de var virkelig gode til henkogning. Den bedste søndagsmiddag, jeg vidste, var stegt kylling med persille og som dessert henkogte pærer og victoriablommer med flødeskum! Nede i hjørnet af haven, stod Pigeon-æbletræet, hvorfra vi samlede de fineste æbler sammen og gemte til jul. Resten samlede far op i en trillebør og gav til grisene. Der er stadig masser af pigeoner og gråpærer, som nu bliver "skovlet" op af Hilmar. Inden for ligusterhækken langs indkørslen med lindealleen, lå staudebedet. Det var så bredt, at der ned igennem var en snoet sti, belagt med perlesten. Jeg elskede at rive den og befri den for ukrudt. Det var nok begyndelsen til den måde, jeg ordner have den dag i dag: "Du klipper din have med neglesaks!", som nogen drillende kommenterer. I staudebedet var alle de velkendte planter, som dengang var almindelige i en landbohave, pæoner (bonderoser), gyldenris, strandasters, floks, storkenæb, tidselkugle, stormhat, frøstjerne og iris. Indimellem var der lagt et væld af løgplanter, bl.a. de fine vibæg med de "ternede klokkekjoler". En af stauderne kaldte jeg "min blomst". Det var en hvidgul iris. Jeg har stadig en aflægger af den i min have, og frydes hver sommer over den.

Vi var fire børn og manglede ikke legekammerater. Men jeg holdt også meget af at lege alene ind imellem. Jeg byggede huler! Og der indrettede jeg det ene "hjem" efter det

Tærskesværk i 50'erne

Landliv

Jytte Espersens artikel i sidste nummer manglede på grund af pladsmangel billeder.

Vi synes billederne skal bringes, da de er meget tidstypiske

andet. Der var mange steder, der var gode til hulebyggeri, i markstensbunken bag "grisenes sommerhus", i en hulning i den brede tjørnehæk, i den dybe grøft langs vejen fuldstændig dækket af vild kørvel i sommermånederne, inde bag de tætte laurbærbuske og taks i haven og ikke mindst i de gamle hønsehuse, med eller uden hønseloppe! Jeg indrettede disse boliger med skillevægge, møbler og husgeråd, alt sammen materialer og ting, jeg fandt rundt om på gården. Jeg pyntede med billeder og blomster og her legede jeg mine små lege, lavede mad af havens frugter, blomster og blade og inviterede imaginære gæster. Det var min verden, og den fik jeg lov at have for mig selv. Jeg bygger stadig "huler" (mine hjem), som familie og venner driller mig med. Sandkassen var et naturligt centrum for mange timers leg, som den lå der på en solbeskinnet plet ved hønsegården under det store ahorntræ. Der var anbragt to store møllesten ved siden af sandkassen, og de var bl.a. gode siddepladser for de voksne. Der blev bygget mange "gårde" med dyr og det hele og anlagt mange fine "haver" i og ved sandkassen. Sandet hentede far ved stranden, det var tilladt dengang, og jeg kan stadig mærke følelsen af det fine, hvide sand mellem tærerne.

Vi legede ofte med Stokholms børn oppe fra "fabrikken", Jens, Vibeke, Erik og Per og med Schnacks børn, Lasse, Birgitte, Elsebeth og Søren. Så var der liv og glade dage. Et spændende sted at lege var høloftet, som også var en lidt farlig legeplads, men det eneste, der kunne skræmme mig, var musene, der forskrækkede pilede af sted ind i høet. Vi hoppede fra

hanebjælkerne ned i høet, som duftede sødt og sommerligt, og vi balancerede på kanten af siloen og byggede huler i hø og halm. Heldigvis skete der aldrig noget alvorligt, hvilket nu kan undre en i dag.

Kristian var fodermester hos os i 14 år, fra 1946 til 1960, hvor han kom på "De gamles Hjem" i Skensved. Her havde han gode dage de sidste år, han levede. Kristian (min søster Tut kaldte ham Gaga) var som en bedstefar for os børn. Vores farfar døde allerede i 1949, så ham husker jeg ikke meget. Men Kristian indtog hans plads som en bedstefar i vores verden. Det var rørende og vi elskede ham. Hver aften inden sengetid læste han historier og eventyr for os, og vi spillede ludo og sorteper. Han tog sig altid tid til at snakke med os, når vi kom ned i stalden. Jeg holdt meget af at gå derned til malketid. Så var der en helt speciel lugt af køer og mælk og lunhed. Kattene fik deres mælk og fik mælkeskæg, og hver eneste juleaften kravlede Kristian op af jernstigen på væggen til loftlugen og gav nissen risengrød og mælk, og så sagde far altid: "Det var kattens".

Vi havde en mose, det havde næsten alle landmænd i byen. ”Kværnager” og ”Hyldager”, hvor man dyrkede forskellige afgrøder, og ”Tørvemosen” med mergel-grave, græsarealer og åløb. Her blev kvierne lukket ud om sommeren, og det skete, at de kom for tæt på de våde områder og sank i, så de ikke selv kunne komme op. Så ringede far efter Falck, som kom og trak de nødstedte dyr op.

Hjemme på gårdspladsen kravlede far op i vindmøllen med en søkikkert, for at tælle kvierne, og så kunne det ske, at han opdagede, at et dyr var ”gået i åen”. Vældig praktisk. Det var naturligvis forbudt for børn, at kravle op i møllen, men som det egenrådige barn, jeg var, kravlede jeg derop en middagsstund med kikkerten for at ”hjælpe far”! Jeg blev opdaget – og det er nok den eneste gang, jeg kan huske, at far skældte mig ud.

Mosen var målet for utallige ture, altid med far som ”turleder”. Hans store interesse for fugle gav anledning til de årlige nattergaleture, og vi var gerne en hel lille flok, der drog af sted. Vi kunne høre nattergalene synge helt oppe på gården, og når far råbte: ”Hør nattergalen!”, så var det sommer. Også svalerne, gøgen, gråspurvvene, stærene og natuglerne var på gården og fik stor opmærksomhed. Jeg var ofte på ture alene ud til mosen, da jeg blev gammel nok. I tørvemosen satte jeg mig på en græstue og fandt vibefedt og soldug og engblommer. Så sad jeg der og sang ”Kom ud i marken en sommerdag —”. Den lærte vi tidligt i skolen, og den var og er stadig min yndlingssang. Sangen fik en dag en brat ende, da jeg mærkede en svien op ad benene – de røde tissemyrer!

Jersie skole var vores tætte nabo. Før jeg begyndte at gå i skole, var det meget spændende at stå og kigge gennem et hul i plankeværket ind i skolegården, hvor børnene legede i frikvartererne. En dag vovede jeg mig derind, mens der var ”time”. Jeg kan huske, hvordan jeg forestillede mig, at jeg gik i skole som de andre. Jeg beundrede de mange cykler og jeg kiggede ind i ”dasset”, men trak hurtigt næsen til mig. Pludselig gik døren til skolegangen op, og børnene kom hujende ud til frikvarter. Min hurtige tilbagetrækning gennem mirabellehækken fik klumpen op i halsen af dårlig samvittighed, og det var sidste gang, jeg gik ind af den ureglementerede indgang. Det var så hyggeligt, at komme på besøg hos lærer Schou’s. Deres hjem var så anderledes end vores, og deres have var spændende og lidt fremmedartet med terrasse, hængesofa, pergola og fuglebad i græsplænen og en meget tiltrækkende nøddegang. For enden af den blev der med tiden et hul i hækken. Vi gik på nødderov ! Jeg fik somme tider lov til at låne bøger af Lærer Schou. Der var bibliotek i den store

Lærerholdet ved den årlige fodboldkamp mod eleverne Jersie skole 1963

Kurt Hartvig Petersen

Jeg sender et nyligt afleveret billede af et lærerfodboldhold fra Jersie skole i 1963. måske kan det bruges som et apropos til artiklens bemærkninger om skolen i 1960’erne.

Er der liv i arkivet?

Af Kurt Hartvig Petersen

Svaret er ja. Der er „kunder i butikken „, hver torsdag.

Mange har spørgsmål, de vil have svar på: Hvor boede min bedstefar og I skulle vel ikke have et billede af hans ejendom? Eller: Jeg blev konfirmeret i Havdrup i 1959 og I har vel ikke et billede af konfirmationsholdet og pastor Sloth? Og: Jeg er ved at finde gamle skolekammerater til et jubilæumsarrangement og har I klasseprotokollerne fra dengang?

Andre kommer med papkasser med materialer, der er dukker frem fra skunken på et hus, man er ved at restaurere. Eller man er ved at flytte fra kommunen og kommer så med mapper med papirer fra de foreningsbestyrelser eller kommunale organer, man har været medlem af i tidens løb.

I skrivende stund er der til arkivet i året 2014 afleveret lige godt 50 pakker med sager af forskellig art. Man skulle tro, at det ikke kunne blive ved, at alt er fundet frem efterhånden. Men sådan er det ikke. I året 2013 kom vi op på i alt 120 afleveringer, og nu er vi altså i årets første små 5 måneder godt på vej mod samme store antal.

Alting bliver registreret i databasen Arkibas under et journalnummer. Der udarbejdes stikord på alle dele af en aflevering, så det er nemt at finde billeder og papirer frem, når nogen ønsker det. Noget af det, der kommer, er - når sandheden skal frem - af privat karakter, så vi må foretage en lempelig sortering.

Blandt de sidste afleveringer er omfattende arkiver fra AOF, Ældre Sagen og Ældrerådet. Der er dukket avisartikler op om Havdrup mølles brand i 1948. Det var en stor sag på forsiden af Roskilde Dagblad, Roskilde Tidende og Østsjælland Folkeblad i de tider. Og en glemt kuvert med et brev fra professor, dr. theol. Benedikt Otzen – søn af provst Otzen i Jersie - indeholder et fint foto af 5 – 6 amtsvejmænd i funktion med skovl og spade engang i 30'erne. At sammenligne med det aktuelle syn af frygtindgydende maskiner, der endevender vore sogne under det aktuelle og endeløse motorvejsbyggeri! Vi har endvidere fået i hænde en lille laset og undselig regnskabsbog for en Havdrup-høker i 1870'erne, der fortæller meget om livet dengang. Han redegør for sit indkøb af spegesild og for dagens – ikke imponerende – indkomst. Tidligere skolebibliotekskonsulent Arne Jensen har afleveret forskelligt materiale, der fortæller om Solrød Skole i 1960'erne og implementeringen af skoleloven af 1958. Når skolehistorien skal skrives, er det vigtigt at komme helt ind på livet af, hvad der foregik i klasserummet og hvad børnene arbejdede med. Jørgen Jørgensens skolelov var en helt afgørende vending i den danske skoles historie. Elevernes selvstændige arbejde blev sat i centrum i de nyoprettede 8 – 10. klasser, og det kan være nyttigt at se på dette omkring den aktuelle skoledebat, hvor der skrives på lektielæsning og paratviden. Arne Jensens spritdupliserede (!) arbejdsopgaver til børnene er nyttig læsning i den sammenhæng. Igen: Vi skal til lokalhistorien – og lokalarkiverne - for at finde ud af, hvad der i grunden foregik i Danmarkshistorien og få os til at overveje, hvad der foregår omkring os lige nu: Er der værdifulde ting, vi er ved at smide ud med badevandet?

skolestue, og jeg husker det særlige og spændende ved at komme derind uden for skoletiden og finde en god bog at låne med hjem. Lærerparret Schous datter Tora var ofte barnepige for os, da vi var små og det var hun rigtig god til. Deres hund, ”Daks”, legede vi også meget med inde hos dem. ”Daks” var nok bange for vores to Schæferhunde, ”King” og ”Tonni”. De var vagthunde og ikke kæledyr. Hver aften kom Tora ind ved malketid og hentede mælk i en hvid emaljekande. Fru Schou lavede tykmælk om sommeren af den lune komælk og et par spiseskefulde kærnemælk i brune lertallerkener fra ”Brack og Sønner”. De var så anderledes end vores hvide hverdagstallerkener med blå kant. Tora har foræret mig en af de brune tallerkener, og den spiser jeg morgenmad af hver dag.

Mor syede næsten alt vores tøj både til sig selv og til os børn. I breve, skrevet i krigsårene, fortæller mor og hendes søstre om, hvad de syede, og hvor de fik fat i stof, og hvor svært det var at få fat i det. Mor syede bl.a. nogle fine nederdele med seler og borter til Tut og mig. Mormor strikkede en del tøj til sine børnebørn, af garn, hun spandt på sin rok. Vores mostre i Jylland beder flere gange mor købe undertøj af bomuld til dem. Det kunne stadig købes i Køge på et tidspunkt, da man i Jylland kun kunne købe undertøj af cellulul. De sendte aflagt tøj til hinanden. Moster havde lært at væve og syede fine kjoler med smocksyning til os. Vi har dem endnu. Jeg lærte - ret tidligt - at sy på ”Singer” –

trædesymaskinen. Det var mest dukketøj til dukke Mette. Det hed alle mine dukker, som jeg hellere syede og strikkede tøj til, end egentlig legede med. Far-mor-børn genet var ikke så udpræget i min fantasiverden. Derimod var jeg mere optaget af at tegne og male og læse og se på planter og fugle. Jeg kan huske, at mor sprættede brugte kuverter op, hvor jeg kunne tegne på bagsiden. Eller jeg fik ikke-brugte stemmesedler fra kommunevalgene. Den første æske ”Filia” farvekridt har jeg endnu nogle rester af. Sådan blev også mit videre liv med uddannelse, undervisning og udøvende i billedkunst, bogsamler og – læser. Nu bor jeg et sted tæt ved skoven omgivet af mange fugle året rundt. Dukkenavnet ”Mette” er også fulgt med, min datter hedder Mette.

Jeg var 4 år og sad på kælken på vej til Brugsen. Der var ”meter-høje” driver, og ude på marken lå der nogle strittende bunker af stolper. Det er et af de få indre billeder, jeg har fra krigens tid. Senere har jeg fået at vide, at det var tyske, strømførende kabler, der var blevet saboteret. Det var for en seksårig pige på en slæde et uhyggeligt syn, der har sat sig fast i bevidstheden. Far havde et blå armbind med røde og hvide striber og et gevær i en nedlagt varmtvandsbeholder på kornloftet. Vi kendte ikke betydningen af disse ting, men de var noget hemmeligt.

D. 4. maj om aftenen – vi børn var lagt i seng – hørte mor og vores unge pige frihedsbudskabet i radioen. De fik kaldt far og håndboldspillerne ind fra kalvefolden, der dengang fungerede som Jersies første håndboldbane, ind i stuen, og så kom vi børn op af sengene, og vi fik sodavand!

Nogle af højdepunkterne i vores barneår var besøgene af familien fra Sønderjylland, Sydslesvig og Mors. Så var vi samlet 11 kusiner og fætre til munter leg. Gyngen i pæretæret var populær for alle aldre og græsplænen indbød til mangel en fodboldkamp og krocket. Vi tog i mosen og så på blomster og kvier, og vi cyklede til stranden og badede. Mine jyske fætre og kusiner havde ikke stranden i nærheden, så det blev til mange badeudflugter med kaffekurven. Tut og jeg havde nogle år en badedragt, strikket af ”kradsuld” og med vore navne syet på buksekanten. Men ude i vandet glemte vi ubehaget, når badedragterne blev våde. En dag cyklede Tora med mig på bagagebæreren ud for at bade. Ved broen blev vi standset og sendt tilbage af Falck-folk. Der var sket en forfærdelig ulykke. Seks små piger fra Kr. Skensved var druknet, da de hoppede 10-20-30 i vand til knæene. Man sagde, det var et ”hestehul”. Det var naturligvis en uhyggelig oplevelse for mig som 6-årig at opleve en så alvorlig badeulykke, alle ambulancerne og de hundredevis af mennesker, som havde hørt rygten om ulykken. Tora og jeg og de andre børn kom hjem, og tilbage var et spor af angst, angst for vand i det hele taget. Det har fulgt mig siden, og vi gik, efter den dag i 1947, altid til højre for flagstangen, når vi badede. Jeg lærte også meget sent at svømme.

Faster Karen fra Mors (mors faster) kom jævnligt på besøg. Hun var højt skattet af os børn. Hun var en sjov, kærlig og altfavnende dame, som elskede børn og var en dygtig tegner og historiefortæller. Vi sad på et tæppe på græsplænen og hørte hende fortælle om trolde og alfer. Jeg har stadig et af hendes kladdehæfter med en af hendes historier om en alfedronning og hendes alfebørn, illustreret med hendes fine tegninger. Sommetider var vi på udflygt til København, hvor vi var i Zoologisk Have, Tivoli, ved Gefionspringvandet og ved Langelinie, - altid med madkurv. Ved juletid var vi på ”Strøget” og se juleudstillinger i de store varehuse. Hvilket mylder af nikkende nisser og kørende, fløjtende futtog og glimmersne. Der var andre ture, der står skarpt printet i min erindring. Far tog mig med til landskampe i Idrætsparken. Fodboldkampene mod englænderne var hans favoritkampe. Han var meget optaget af alt ”engelsk”, og jeg tillægger denne interesse Montgomery’s virke under 2. verdenskrig. Jeg var også med ham til engelsk Tattoo på Rosenborg slotsplads, sikke en oplevelse – og så alene med far.

Teater havde min mors og fars interesse. De tog os børn med i det Kgl. Teater for at se ”Elverhøj”. Børnedansen var min første balletoplevelse og den har givetvis skabt grobund for en stor balletinteresse i mit voksenliv. I årene fra 1995 til 2009, havde jeg fast balletabonnement på det Kgl. Teater. Jeg sad hver sæson på 1. række nr. 27 og hængte min frakke på den samme knage i garderoben.

Far var med i mange dilettantforestillinger i forsamlingshuset. Jeg hørte ind imellem de medvirkende øve hjemme i vores dagligstue. Senere sad vi spændte på bænke i Forsamlingshuset og så de dygtige skuespillere opføre ”Genboerne”, ”Sparekassen”, ”Nej”, ”Eventyr på fodrejse”, ”Inden for Murene” m.fl. Men da de opførte Kaj Munks ”Ordet”, måtte vi ikke se det. Det var for stærke sager for børn. På et tidspunkt, da man skulle opføre samme forestilling i Roskilde Højskoleforening, blev mine forældre spurgt, om jeg kunne spille den lille pige, Maren. Det var et klart ”nej”. Jeg forstod det

ikke dengang, men da jeg som voksen læste skuespillet, forstod jeg bedre fars ”nej”. Men de mange forestillinger, vi så i Forsamlingshuset med de flotte kulisser, det var festligt og fornøjeligt – også for børn.

Til gården hørte et stykke strandjord, det havde de fleste landmænd i byen. Det yderste stykke var en del af et fælles jagtområde. Allerede i farfars tid blev der givet tilladelse til at udstykke strandjordene. Farfars jord lå langs Øster - og Vester Grænsevej og var det første, der blev udstykket. Den sidste grund blev solgt i 1947. Det var folk fra Københavnsområdet, der købte og byggede sommerhuse. Valgreen, Friis-Hansen, Østersø og mange andre. De første strandboere kom op på gården og købte æg og mælk, og så blev der inviteret igen. Efterhånden blev det til mange gode bekendtskaber også i fars og mors tid på gården. Den familie, der blev et godt og langt venskab med, både for mine farforældre og for far og mor, var Friis-Hansens. De forærede ofte os børn bøger og legetøj, som deres egne børn var blevet for store til. Vi var meget begejstrede for disse ting, da det ofte var anderledes, end det vi fik ”ude på landet”. Disse søde mennesker var så anderledes end os landboere, det var lidt en anden verden hos dem. Vi børn lærte også en vis ”dannelse” af dem. Jeg lærte i hvert fald at spise med kniv og gaffel! Hjemme ved spisebordet var gaflen det vigtigste spiseredskab, så det var jo fint, at blive opdraget fra to fronter.

Jeg tænker tit på, hvor meget den sociale arv betyder for os og former os som mennesker. Det kan give undren, når jeg oplever f.eks. angsten for vand, at jeg ikke bryder mig om hunde, at jeg læser så meget, at jeg indretter min have og mit hjem, som jeg gør og hvorfor jeg tegner og maler livet igennem? Naturligvis spiller det genetiske en stor rolle, min generthed og uvilje mod at lege med andre eller mit temperament, som jeg gemmer så godt. Jo ældre man bliver, kommer disse tanker flyvende i flok ved mange lejligheder, og der er da ofte også et svar.

Jeg ved, at det gode og rige familieskab, vi oplevede i vores barndom, har været medvirkende til, at vi i dag lever et godt og indholdsrigt liv, og at vi forsøger at give det videre til vores børn og børnebørn.

